

Vývoj Polska, vývoj hranic

□ 3 velké etapy ději:

- Polsko do dělení (do konce 18. stol.)
- období národní nesvobody (do začátku 20. stol.)
- obnovení Polska (od r. 1918)

□ Ad 1 etapa:

- formování etnického státu (piastovská epocha)
  - mnohonárodnostní stát (panování Jagiellonců)
  - šlechtická republika v čele s králem
-

□ Ad 2. etapa:

- postupné odnárodňování pod vlivem nadvlády PR, RU a RA

□ Ad 3 etapa:

- meziválečné období
  - doba okupace
  - období po 2. sv. válce
-

Budování státu – iniciace

- 9. století: početné kmeny na dnešním území, dvě největší
    - Malopolsko a Velkopolsko
  - vznik centra v Hnězně (Polané – Piastovci)
  - - expanze „nového“ státu
  - základní části formujícího se státu: Velkopolsko (Polonia Maior), Malopolsko (Polonia Minor)

  - název státu:
    - Polsko: v církevních kruzích na západě
    - Lach na Rusi
  - rozloha státu: 120 tis. km², cca 600 tis. obyv.
-

-
- ❑ začlenění státu do okruhu západní civilizace:
  - ❑ 965: sňatek Měška I. a Dobravky (dcera českého knížete Boleslava I.)
  - ❑ 966: Měško I. přijal křest → počátky **christianizace** země
  - ❑ 967: narodil se syn Boleslav I. (Chrabrý)
  - ❑ původně přátelské vztahy narušeny válkou o Malopolsko a Slezsko
  - ❑ 997: smrt Vojtěcha (pražský biskup) – ve vyhnanství se podílel na christianizaci mezi Prusy
  - ❑ 1025: Boleslav I. Chrabrý získal) královskou korunu
  - ❑ 1038: Krakov nové sídlo polských králů
-

Ranně středověké dějiny

- ❑ V 6. stol. n. l. osídlily polské území slovanské kmeny, **boje** s germánskými sousedy
  - ❑ Počátek polských dějin do 10. století. V této době zde vládla královská dynastie Piastovců,
  - ❑ Polská říše se v té době rozkládala mezi řekami Odrou na západě a Vislou na východě, na severu sahala až k Baltskému moři a na jihu ke Karpatům.
  - ❑ Hlavní město říše Hvězdno.
  - ❑ První polovině 11. století - říše se rozpadla na několik menších knížectví.
  - ❑ Postupně dochází k osídlování západního a severního Polska německým obyvatelstvem.
  - ❑ Později připadlo Německu území u Baltského moře, které se poději stalo součástí Pruska.
  - ❑ **1226** zde byl založen řád německých rytířů.
-

Středověké dějiny

- ❑ Počátek 14. století - sjednocení státu (král Vladislav I. Lokietek)
  - ❑ Velkopolské a Malopolské knížectví jako základ pro budoucí rozvoj Polska, které zůstalo sjednocené až do 18. století.
  - ❑ V průběhu následujících století se ve Slezsku, Pomořansku a na pobřeží Baltu se Poláci bránili poněmčování.
  - ❑ Poslední panovník z rodu Piastovců **Kazimír Veliký** (1333 - 1370) podnikl četné výboje na východ. Za jeho vlády došlo k hospodářskému rozkvětu.
  - ❑ Po něm dosedl na trůn díky **sňatku** s polskou královnou Jadwiga kníže Vladislav z rodu Jagelonců z Litvy.
  - ❑ Vytvoření Polsko - litevského státu.
  - ❑ Ve druhé polovině 15. století se Polsko rozšířilo dále na východ, přes Ukrajinu dosahovalo až k Černému moři.
    - Na přelomu 15. a 16. století dosedli Jagelonci i na český trůn.
  - ❑ Rozloha Polska 1 milion km²
    - mnohonárodnostní stát byl tvořen ze 40 % Poláky.
-

Novověké dějiny

- 1569 vznik **polsko - litevské unie**
  - O tři roky později končí období vlády Jagelonců a nastupuje období roztržitosti. V důsledku oslabení moci panovníka došlo k posílení moci šlechty. Většina pozdějších panovníků pocházela ze zahraničí.
  - 1609 hlavní město Varšava.
  - 17. století říše prochází hospodářskou a politickou krizí → několik válečných konfliktů
    - Na S bojovalo Polsko se Švédskem,
    - na V s Ruskem
    - na JV o povstání ukrajinských kozáků.
  - 18. století - další hospodářský a politický pokles.
    - v té době ovládali Polsko Sasové a tehdejší období vešlo do dějin jako „saské temno“.
    - V této době se Polsko rozkládalo od Varty na západě až po Dněpr na východě, od Baltského moře na severu až po Černé moře na jihu.
-

Trojí dělení Polska

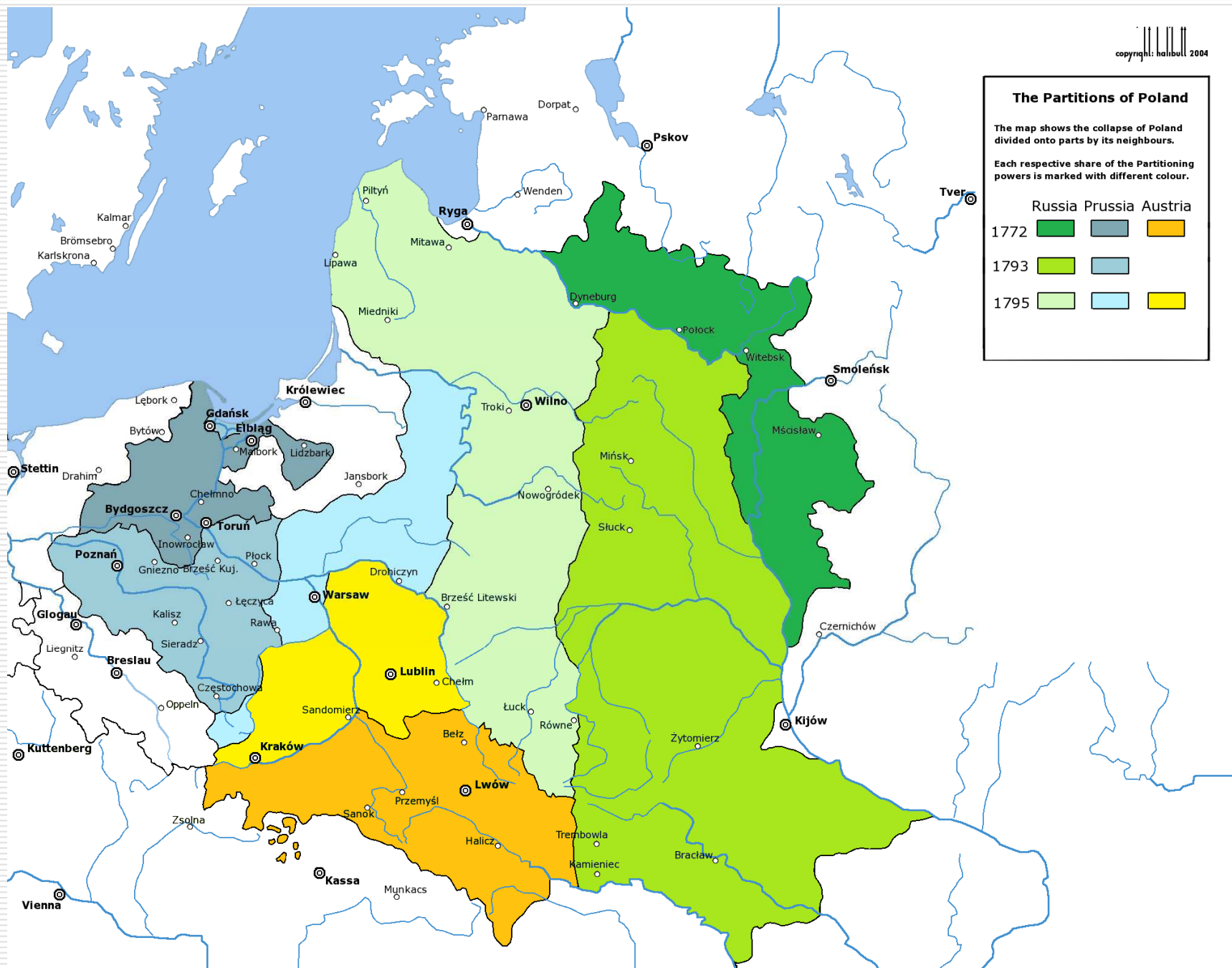
- 1772 - 1. dělení Polska
    - Polska Rusko, Prusko a Rakousko si přivlastnily okrajové části Polska
  - 1793 - 2. dělení Polska
  - 1795 - 3. dělení Polska

  - Polsko zmizelo z mapy Evropy.
    - Jednotlivým částem Polska, které se staly součástí jiných států se v Polsku říká **zábory**.
    - Rakouská jihovýchodní část se nazývala **Galicie**,
    - ruská východní část **Polské království**
    - západní pruská část **Velkoknížectví Poznaňské**.
-

The Partitions of Poland

The map shows the collapse of Poland divided onto parts by its neighbours.

Each respective share of the Partitioning powers is marked with different colour.

	Russia	Prussia	Austria
1772			
1793			
1795			

-
- Přibližně 2/3 Polska byly připojeny k Rusku (dnešní Bělorusko, Litva a záp. polovina Ukrajiny)
  - **Tadeus Kościuszko** - významný bojovník za nezávislost Polska (také USA)
  - 1807 - na 8 let díky vítěznému tažení Napoleona do Ruska ustanoveno svobodné **Varšavské knížectví** (zánik 1815).

  - Nejhůře na tom bylo Polské království, které bylo hospodářsky zaostalé a kde byli Poláci silně národnostně utlačováni.
  - Ekonomicky nejrozvinutější bylo Velkoknížectví poznaňské, největší práva a svobody měli Poláci žijící v Galicii.
-

Polsko ve 20. století

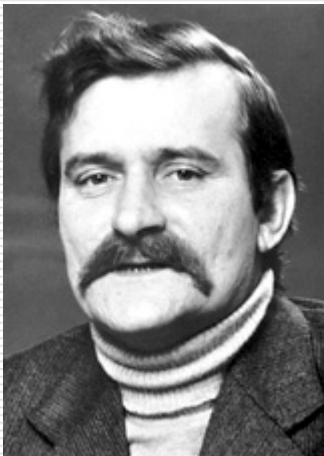
- 1918- obnoveno Polsko
  - Tehdy zaujímal i část Litvy a západní Ukrajiny.
  - Vymezování hranic nového státu postihlo i Českou republiku (Těšínské Slezsko)
  - 1939 – 1975: Polsko rozděleno mezi Německo a Sovětský Svaz a na šest let opět zaniklo.
  - 2. světová válka - systematicky vyvražďování v koncentračních táborech Židé (6 milionů obětí)
  - 1945 - původní východní část Polska připojena k Rusku, náhradou byla Polsku přidělena východní část Německa.
  - V roce 1980 sehrálo důležitou roli v posílení demokratických sil v Polsku hnutí Solidarity, v jejímž čele stál Lech Walesa,
    - 1989 první demokratický prezident Polska
    - v posledních letech se z Polska stal významný spojenec USA.
-

Poznań – stávky, 1956

Kulatý stůl - 1989

<http://polmap.republika.pl/>
